

Z O F I J I N V E Č E R

Č A S O P I S D R U Š T V A Z A R A Z V O J H U M A N I S T I K E

DOGODKI V
MESECU
MAJU:

V četrtek, 6. maj
2010 ob 19h v
dvorani Gustaf

*Družbene določni-
ce in iz njih izve-
dene družbene
skupine I*

Jože Kos Grabar
ml.;

V četrtek, 13. maj
2010 ob 19h v
Beli sobi

*Slovenski anarhi-
zem*

Več gostov;

V četrtek, 27. maj
2010 ob 19h v
dvorani Gustaf

*Kam po krizi—
evalvacija*

Matjaž Hanžek;

V soboto,
29.5.2010 ob
19h v Kavarni
KPŠ, Ptuj

Podoba-Glasba

Matic Majcen;

Več:
www.zofijini.net

Humanistični manifest II

Naše stoletje bi moralo biti humanistično. Ljudje se vse težje spopadamo z dramatičnimi znanstvenimi, tehnološkimi in vse hitrejšimi družbenimi in političnimi spremembami. Zavzeli smo planet, raziskali Luno, premagali naravne omejitve potovanja in komuniciranja; stojimo na pragu nove dobe, pripravljeni, da posežemo globlje v vesolje in morda naselimo druge planete. S pametno uporabo tehnologije lahko nadzorujemo naše okolje, premagamo revščino, opazno zmanjšamo bolezni, podaljšamo našo življenjsko dobo, bistveno spremenimo naše vedenje, spremenimo potek človeške evolucije in kulturnega razvoja, sprostimo neizmerne nove moči, in človeštvu zagotovimo edinstveno priložnost za

dosego bogatega in smiselnega življenja.

A prihodnost je tudi polna nevarnosti. S tem, ko smo se naučili nanašanja znanstvene metode na naravo in človeško življenje, smo omogočili ekološko škodo, prehitro rast prebivalstva, razčlovečenje institucij, totalitarno represijo in jedrsko ter biokemijsko katastrofo. Ob soočenju z apokaliptičnimi prerokbami in katastrofičnimi scenariji mnogi v obupu bežijo od razuma in sprejemajo iracionalne kulte ter teologije umika in pobega.

Tako tradicionalna moralna načela kot novejši iracionalni kulti ne izpolnjujejo perečih potreb sedanosti in prihodnosti. Napačne »teologije upanja« in mesijanske ideologije,

ki zamenjujejo nove dogme za stare, se ne znajo soočiti z obstoječimi resničnostmi sveta. Ljudi ločujejo, namesto da bi jih združevali.

Če hoče preživeti, mora človeštvo pogumno in drzno ukrepati. Razširiti moramo uporabnost znanstvenih metod in združiti razum s sočutjem ter tako izgraditi konstruktivne družbene in moralne vrednote. Soočeni s številnimi možnimi oblikami prihodnosti se moramo odločiti, kateri bomo sledili. Končni cilj bi moral biti izpolnjevanje potenciala za rast vsake posamezne človeške osebnosti – ne le za nekaj privilegiranih, temveč za vse človeštvo.

Več: www.zofijini.net

O kulturi in kulturnosti dogodkov

Kateri kulturni dogodki v mestu Maribor še sploh pritegnejo publiko in kateri ne? Kaj publiko zanima, kako zahtevne in na kakšen način so predstavljene vsebine?

Mariborsko gostovanje dveh fuk mojstrov recimo ni ostalo neopaženo. Kot beremo v Večeru, se je v Štuku nagnetlo 800 ljudi, kar je več kot na drugem predavanju Dalajla-

me pred časom. Le da vsi niso mogli v dvorano. Razlog: oralno zadovoljevanje v živo.

Imate kaj proti oralnemu seksu? Verjetno ne. Težava nosi naslov »kulturni dogodki v Mariboru«. V ŠOUM-u so pričarani, da je to kultura, zaradi česar jo ponujajo na svojem bogatem meniju kulturnih prirediteljev. V Večeru so pričarani, da je to dogodek, vre-

den posebne pozornosti in najave. Zgodbe niti ne bi vlekel na plano, če ne bi pred nekaj meseci nekam preroško pisal o istem – kako med kulturnimi dogodki, vrednimi pozornosti v medijih in sicer, zmaguje seksoslovje.

Boris Vežjak

Več: www.zofijini.net

O s v o b a j a n j e I r a k a

Nova številka časopisa za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo (ČKZ, let. XVIII, št. 239, Ljubljana: Študentska založba, 2010) z naslovom »Osvobajanje Iraka«.

Nova publikacija ČKZja spregovori o Iraku, vojnah, podjarmljenju in uničevanju človeških življenj. Gre za poskus vzpodbuditi javno razpravo ob sedmi obletnici okupacije Iraka. Z 19. marcem 2010 smo namreč vstopili v osmo leto genocid-

ne in nelegalne vojne v Iraku, kot so jo poimenovali Iračanke in Iráčani, ki so s svojimi prispevki opozorili zlasti na zločine proti človeštvu in na namerna in načrtna dejanja ZDA in zavezniškov okupacijskih sil, da so s sedemletno invazijo ter z dvajsetletnim obdobjem ekonomskih sankcij, nekaj heterogeno, sekularno ter socialno in kulturno visoko razvito državo potisnili čez rob preživetja in obstoja.

S prevodi prispevkov iraških

publicistov, strokovnjakov za področje prava, človekovih pravic in okoljevarstva, s pisani domačih poznavalcev razmer v Iraku in na Bližnjem vzhodu ter s pomočjo prevodov tujih raziskovalnih novinarjev, je ČKZ pripravil izčrpen dokument časa in manifest domači in mednarodni politiki, da nemudoma in brezpogojno prekine zločine proti človeštvu.

Več: www.zofijini.net

»Večni fašizem (Ur-fascism) je še vedno z nami, včasih celo presenetljivo odkrito. Bilo bi veliko lažje za nas če bi se pojavil nekdo, ki bi rekel „Želim ponovno odpreti Auschwitz, želim, da črne srajce ponovno paradirajo po Italijanskih trgih. Življenje ni tako preprosto. Večni fašizem se lahko vrne v najbolj nedolžni preobleki. Naša dolžnost je, da ga razkrijemo in pokažemo na katerokoli izmed njegovih novih različic- vsak dan in na vsakem koščku sveta.«

Umberto Eco

Paradoks » brezposelnih prostovoljcev «

»Moralno je prav tako slabo, če te ne zanima, ali je stvar resnična ali ne, da se le zaradi nje počutiš dobro, kot je moralno slabo, če ti ni mar, kako si prišel do denarja, da ga le imaš.«

Edwin Way Teale

Prostovoljstvo se je sprva razvilo kot neplačana dejavnost, ki jo posamezniki v majhnem obsegu opravljajo v svojem prostem času, torej posamezniki, ki imajo svojo existenco že zagotovljeno in želijo s prostovoljnimi delom skrbeti za skupnost. V zadnjih desetletjih pa se pojavlja nova oblika prostovoljstva, ko prostovoljci postajajo pretežno ljudje, ki nimajo rednih prihodkov, ki so brezposelni in v prostovoljstvu iščejo še tisti zadnji

preostali način vključenosti v družbo, iz katere so kot brezposelni izključeni.

Prav nič čudno ni, da je prostovoljsko delo v pravem razmahu v zadnjih desetletjih, ko ekonomski procesi vse bolj težijo k t. i. rasti brez zaposlenosti, ko je vedno večje število ljudi izključenih iz produkcijskih procesov in s tem iz družbe kot take. Posamezniki zato vse pogosteje iščejo možnosti samopotrjevanja in vključevanja v družbo v prostovoljskem delu, ki

pa je potemtakem »prostovoljno« zgoj v navednicah. Kje je tukaj »prosta volja« posameznika, ki je brezposeln in brez prave možnosti za zaposlitev ter posledično za vključitev v družbo? Imenovati brezposelnega, ki opravlja neplačano delo, prostovoljec, je enako paradoksalno, kot reči mu, da ima veliko prostega časa.

Karolina Babič

Več: www.katedra-on.net

F i l o z o f i j a z a o t r o k e

Informativni dokumentarni video film

V dokumentarnem filmu »Filozofija za otroke« smo želeli na enostaven in razumljiv način predstaviti idejo, da je filozofija veda, ki jo je potrebno skrbno negovati v slehernem življenjskem obdobju, tudi že v najmlajših letih. Uvajanje kreativnega

mišljenja v šolski sistem je še kako potrebno v času, ko se filozofijo vse bolj in bolj izpodriva iz šolskega sistema, nadomešča pa jo pragmatično in ozko specializirano znanje. Dokumentarni film ima tako ambicijo predstaviti zgodovinsko in aktualno perspektivo filozofije za otroke, njene pozitivne posledice, ter bežno prikazati

kako takšno pedagoško delo poteka. Vse to ob spremljavi intervjujev s priznanimi strokovnjaki iz področja filozofije in pedagogike, dr. Marjanom Šimencem, dr. Bojanom Borstnerjem in dr. Rudijem Kotnikom.

Več: www.zofijini.net

»Otroci so radovedni, mladostniki so zdolgočaseni, vmes pa je dvanajst let šolanja. Kakor da bi šola učencem več odvzela kakor dala: dala bi jim sicer zajetno mero znanja, a v zameno v celoti odvzela radovednega duha in jim vrh tega vcepila odpor do razmisleka.«

Marjan Šimenc

Deliberativna demokracija

Posredna demokracija, ki temelji na glasovanju, je sporna zaradi več razlogov, še posebej sporna je odsotnost javne razprave in odločanja. Številni sodobni avtorji se vračajo k staremu idealu in zato dajejo prednost demokraciji z razpravo. Resna nesoglasja se ne rešujejo le z glasovnicami, ampak tudi z odprto in javno razpravo. Tako kot odločanje porot v filmih ne temelji na preglasovanju, ampak na razpravi, ki vodi do soglasja, bi morala tudi politika stremeti za tem, da bi se soglasje o spornih vprašanjih doseglo s pomočjo skupnega razmišljanja, zasedanja in razpravlja-

nja. Prvič, ravno z razpravo se javno mnenje oblikuje in izpopolnjuje in, drugič, razprava daje poklicnim politikom in njihovim strokovnim sodelavcem informacije o razpoloženju ljudi. Ker je strokovno ime za razmišljanje, zasedanje in razpravljanje »deliberacija«, se takšna demokracija iz razprave ali na podlagi razprave imenuje deliberativna demokracija. Privrženec ima veliko, med njimi so tudi Hannah Arendt, Jurgen Habermas, Amy Gutmann, Dennis Thompson in drugi. Nekateri zagovorniki takšne demokracije navajajo štiri načela, na katerih naj bi temeljila.

Prvič, politično razpravljanje mora biti »državlanska vrlina«, drugič, zagotovljena mora biti politična enakost, tretjič, vladati mora splošno prepričanje, iz katerega sledi, da lahko politična razprava, objektivno gledano, pripelje do najbolj etičnih rešitev, in, četrtič, da se mora pravica do državljanstva kazati v pravici do političnega sodelovanja.

Nenad Miščević

Več: www.zofijini.net

Demokracija na preizkušnji

Čas, v katerem živimo, je krut. To se kaže na vsakem koraku – bodisi ko spremljamo medije bodisi ko pobrskamo po samih sebi, če se skličem na poseg, ki ga je v okviru četrtega Zofijinega semestra Šole politične pismenosti, ki poteka v Pekarni, imel Gregor Kosi. Takrat je med drugim govoril o dejstvu, da nismo pest. Reči, da nismo pest, pomeni, da so naša prizadevanja razpršena v množico

pobud, pri čemer sami pobudniki – četudi so njihove pobude zelo podobne pobudam drugih pobudnikov – niso ali nismo sposobni realizirati projektov, ki bi v prostor, kjer živimo, vnesli razliko, spremeni- li kakovost naših življenj in nam prinesli možnost svobodnega soodločanja o naših lastnih življenjih, samoupravnega pisanja pravil.

Toda kljub vsemu poskušaj-

mo biti optimistični. Zgodba o demokraciji se še vedno piše, vsak dan, z milijoni odločitev. Navsezadnje, čemu bi se teoretiki (denimo Chomsky in sodobniki) sploh trudili, če ne bi verjeli, da je mogoče stvari spremeniti in biti pest.

Andrej Adam

Več: www.katedra-on.net

Univerzalni temeljni dohodek

UTD, kar je kratica za univerzalni temeljni dohodek, je dokaj stara zamisel, ki pa ima po vsem svetu tudi v našem času vse več privrženecv.

Temeljna zamisel takšnega temeljnega dohodka gradi na nekoliko nekonvencionalnem dojemanju države in dejavnosti, ki v njej krepijo njena bogastva. Izhaja namreč iz ocene, da je najpomembnejše bogastvo vsake družbe izraže-

no prek ljudi in njihove ustvarjalnosti. UTD, utemeljen z navedenimi osnovnimi načeli, je torej redni dohodek, izražen v denarju, ki bi ga povsem brezpogojno prejemal vsakdo, ki pripada skupnosti, ki se je odločila za tak način delitve družbenega prihodka. Brezpogojno pomeni neodvisno od tega, ali je posamezni upravičenec zaposlen ali ne, ali poseduje večje ali manjše

premoženje, ali kaj zna ali ne. Edina pogoja sta, da je živ in da pripada tej skupnosti, najbolje državi. Kot njen državljan ali vsaj kot prebivalec s stalnim bivališčem v njej.

Branko Gerlič

Več: www.zofijini.net

WWW.ZOFIJINI.NET

ČASOPIS DRUŠTVA ZA
RAZVOJ HUMANISTIKE

Zofijini ljubimci
Ob železnici 8,
2000 Maribor

Telefon: 031 200 495
E-mail: zofijini@yahoo.com

Slike: radicalgraphics.org

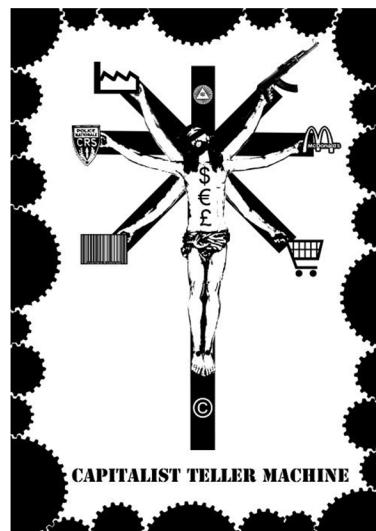
Časopis lahko najdete na izbranih točkah v Mariboru, na Ptuj in v Ljubljani. V PDFju ga lahko snamete tudi na naši spletni strani. Časopis lahko prosto razmnožujete in širite v skladu z licenco Creative Commons.

Z a - m i s e l

»Ustvarili smo civilizacijo, v kateri je večina najpomembnejših prvin — prevoz, komunikacije in najrazličnejše panoge; poljedelstvo, medicina, izobraževanje, zabava, varovanje okolja in celo ključna prvina demokracije, volitve — povsem odvisna od znanosti in tehnologije. Poskrbeli pa smo tudi, da znanosti in tehnologije skoraj nihče več ne razume. To je recept za katastrofo. Nekaj časa bomo morda še lahko tako živeli, a prej ali slej nam bo to vnetljivo mešanico nevednosti in moči razneslo v rokah.«

Carl Sagan

O b r a z i f a š i z m a

Fašizem ima več obrazov in je kot ameba, ki se prilagaja času in prostoru. Izmika se tako definicijam kot logični konsistenci, včasih se zdi, da krši sveta pravila logike, protislovlja ga poganjajo in razvijajo. Lahko je reakcionaren in revolucionaren, lahko je anti-elitističen in hkrati povečuje nekakšne elite, lahko je obenem mačističen in navdušuje feministke. Lahko rohani proti bogastvu in obenem privlači industrialce. Dvigne se s sklicevanjem na ljudstvo in obenem časti velikega vodjo. Zdi se, da njegove poteze niso samo del njegove taktike, ampak so mu inherentne, kot se izrazi Kevin Passmore lahko je A in ne-A obenem. Ker ga je tako težko določiti in »popredčkat« si oglejmo le nekaj njegovih obrazov.

Prvi sodobni obraz je lahko obraz surovega obritoglavca, obutega v bulerje, stoječega na vogalu ki jezno šviga s pogledi ter čaka na izgovor,

da lahko pretepe prvega, ki ne ustreza njegovi podobi čistokrvnega pripadnika neke narodnosti, karkoli že to pomeni zanj.

Drugi je obraz »birokratskega humunkula«, manj strašljiv a morda veliko bolj nevaren. Razosebljena sila, ki brezobzirno izvršuje ukaze, manifestacija Rudolf Eichmana, ki samo izpolnjuje ukaze. Udarec suroveža lahko naključnemu mimoidočemu zlomi kost ali čeljust, birokrat pa lahko z enim samim glbom izbrše tisoče ljudi.

Tretji obraz je najbolj nerazpoznaven, mnogoter in konstanto spreminjajoč se. To je lahko obraz zmedenega najstnika, ki se boru za domovino nevedoč, da ji dela sramoto, obraz tajkuna, ki s svojimi delavci dela slabše kot živalmi, obraz »avtonomnega nacionalista«, ki pomeša simbole anarhije, komunizma in drugih ideolo-

gij, kot kameleon in z temi emblemami napade center Aten. Obraz novodobnega podjetnika, ki verjame, da so vrednote stvar trga in da ponudba in povpraševanje določata konsenz vrednot, na katerih temelji družba. Če demokracija ovira napredek, toliko slabše za demokracijo. Obraz uradnika komunistične partije, ki navkljub vsem redčim zvezdam in govoru o tovariših, pošlje tanke nad nedolžne ljudi. Obrazi, ki se peepetuirajo v neskončnost...

Kaj imajo skupnega? Surovo nasilje, brezpogojno izpolnjevanje ukazov, popolno zaupanje v vodjo in fanatično predanost ideologiji, ki je lahko tudi popolnoma nekonsistentna, včasih je morda to še bolje. Ali vsi obrazi, ki jih omenjam predstavljajo fašizem? Strogo gledano ne, vsak pa vključuje določeno potezo te ideologije.

Samo Bohak